

Kristaps Ģelzis: Mērķis ir radīt, nevis saņemt

Mākslinieks Kristaps Ģelzis (1962) ir jau vairākkārtējs Purvīša balvas nominants, turklāt 2011. gadā bijis arī prestižā apbalvojuma laureāts. Ģelzis darbojas glezniecības, grafikas, videoinstalāciju, tēlniecības, grāmatu ilustrēšanas, izstāžu iekārtošanas un reklāmas dizaina jomās, kuras apguvis, studējot Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas nodaļā, kur pēc vairākiem gadiem ieguvis arī maģistra grādu.

Ģelzis izceļas ar to, ka spēj apvienot visas savas daudzveidīgās zināšanas un intereses, radot konceptuālu mākslu apvienojumā ar jaunajām tehnoloģijām. Viņam piemīt spēja pārvaldīt lokālās vides simboliskos elementus un īpaši oriģinālos veidos tos interpretēt savos darbos - gan estētizētajos, amatnieciski perfekti nostrādātajos kažokādas, samta, metāla un citu materiālu objektos, gan arī skatītāju provocējošajās un izaicinošajās instalācijās un lielizmēra digitālfotogrāfijās.

Jau kopš 1985. gada Ģelzis piedalījies vairāku nozīmīgu grupu izstāžu un scenogrāfiju radīšanā, bet 1987. gadā sācis veidot savas personālizstādes. Viņa darbi bijuši izstādīti ne vien Latvijā, bet arī Vācijā, Somijā, Dānijā, Zviedrijā, Krievijā un citviet pasaulē. Starp nozīmīgākajiem notikumiem Kristapa Ģelža biogrāfijā jāmin 1994. gadā iegūtā Starptautiskās žūrijas balva par instalāciju "Sapņu ceļojums" SMMC-Rīga 1. Tāpat mākslinieks augsti novērtēts arī 2007. gadā, iegūstot "'Dienas" Gada balvu kultūrā", kā arī 2011. gadā saņemot Purvīša balvu.

2013. gada 3. ceturksnī Ģelzis Purvīša balvai nominēts par darbiem "Karogs" un "Zirga deķis" izstādē "2013", kas norisinājās galerijā "Māksla XO" (18.07.-13.08.2013.). Šie mākslas darbi veidoti no polietilēna, plastikāta līmplēves un akrila pigmenta kombinācijas, kas padara tos tik īpašus.

Izvirzot mākslinieka veikumus Purvīša apbalvojumam, žūrija paudusi, ka Kristapa Ģelža mākslas darbi ir klišejiski precīzi, bet sāpīgi. Mākslas zinātniece Ieva Kalniņa skaidro: "Tieši darbs "Karogs" ir spēcīgākais izstādes "2013" darbs. Tas ir glezniecisks un vienlaikus sociālpolitiski ass, kaut izmanto publisku klišēju. Šo darbu, protams, var ne tikai uztvert kā vizuālu zīmi, kas liecina par Latviju 2013. gadā, bet tas ir attiecināms uz mums plašākā laika nogrieznī - uz visu atjaunoto Latvijas Republiku. Neskaidri pabalējušais Latvijas karogs šeit redzams ar koši melnu sēru lenti. Asociācija ir klišejiska, bet precīza, jo lielākoties, ieraugot karogu, pirms priekā smaidīt, to slāpējam līdzās esošās sēru lentas dēļ."

"Tradicionāli latvisks dreļļu rakstā austeru linu galdauts, jēlas gaļas blāķi un sūdu muša - tāds ir "komplekts" vienam no 2013. gada Latvijas portretiem darbā "Zirga deķis". Emocionāli aizskaroši, sāpīgi un patiesi," papildina Latvijas Nacionālā mākslas muzeja (LNMM) 20. gs. 2. puses - 21. gs. kolekciju un zinātniskās izpētes nodaļas "Arsenāls" vadītāja Elita Ansone.

Par sevi, saviem darbiem un mākslu kā tādu stāsta Purvīša balvas 2015 nominants Kristaps Ģelzis.

Ko Jums kā māksliniekam nozīmē atkārtota nominācija Purvīša balvai?

Uztveru to kā uzmundrinošu apliecinājumu, ka pēc panākumiem neiekritu ērti miegainā pašapmierinātībā. Būsim godīgi, būtu diezgan bezkaunīgi cerēt uz divkāršu "slavas" satricinājumu, tamdēļ eju savu ceļu, kur mērķis ir radīt, nevis saņemt. Balva ir labība, ko ļauj vienreiz. Ir tik daudz vēl, ko darīt, līdz izkopt profesionālu idejas tīrību.

Vai māksliniekiem ir vajadzīga mūza? Ja jā - kas tā ir Jums?

Protams, tā ir neaprauktā uzmanība pret to, ko tu dari. Mīlestība, pilna greizsirdības uz to, ko redzi, jūti, bet nevari pakļaut attēlam. Mūza ir, kad notirpst mugura vai sažņaudzas vēders. Tad ir netveramas harmonijas sajūta un visu lietu skaistums. Senāk to vienkāršoti sauca par "sievietes Aktu", tagad par Mākslas aktu.

Kāda ir Jūsu tuvinieku loma mākslā?

Noteicoša. Dziedējoša.

Ar ko Jūs atšķiraties no citiem Latvijas māksliniekiem?

Manu personību veidojis arhitektu un aktieru īpašais pasaules uztveres maisījums. Tas reti gadās un bez šaubām joprojām nosaka manu profesionālo rokrakstu.

Ko pats uzskatāt par savu lielāko sasniegumu mākslā līdz šim?

Spēja uzgleznot vienkāršu "Karogu", kas bez vārdiem runā par to pašu, ko pašreiz raksta portāls "Delfi".

Vai iekarot savu vietu mākslā ir grūti?

Destruktīvs jautājums. Mākslā ir jābēg no vēlmes ko iekarot. Vērtība nāk no tevis, nevis to iegūst. Sava vieta vienmēr ir brīva un pacietīgi tevi gaida.

Kas ir ilgākais laiks, kas jums bijis nepieciešams, lai izveidotu kādu mākslas darbu?

Iespējams, visu mūžu. Pieņemu, var gadīties, ka būt māksliniekam kļūst par mākslas darbu un līdz šim tikušas izslīpētas tik atsevišķas, būtiskas darba idejas detaļas.

Ko Jūs gribētu mākslā pateikt tādu, pēc kā varētu mākslai mest mieru?

Diez vai kāds no tiem retajiem, kas pabijuši kosmosā, teiktu - "pietiek, nevēlos vairs lidot, man viss ir skaidrs". Vai, neredzu izdevību teikt - "mēs visi esam pati pilnība!" Tā diemžēl nebūs nekad. Mūsu pieredze to pastiprina. Vai arī - būtu jāsāk viss no sākuma, un jāpasaka kaut kas tikai vienu vienīgu reizi. Tātad uz šo jautājumu man nav iespēju atbildēt.

Vai esat no brīvas gribas, nevis sadzīves apstākļu spiests, mēģinājis darīt kaut ko citu? Ko?

Jā. Nedarīt neko. Neko nedomāt. Tikai skatīties.

Kas, Jūsaprāt, ir mākslas galvenā vērtība?

Pastāvēt ilgāk par tās autoru, jo tam ir visvairāk piemēru.